



FEMKE ROOBOL

Tropen jaren

Door het lezen
van haar vaders
dagboek leert Emmy
zijn échte levens-
verhaal kennen

Tropenjaren

Lees ook van Femke Roobol

De kleine revolutie:

Vrijgevochten

Vogelvrij

Tulpenliefde

De erfenis van Mozart

Springtij

De laatste winter

Femke Roobol

Tropenjaren

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789020544732
ISBN e-book 9789020544633
ISBN audioboek 9789020544640
NUR 342

© 2021 Uitgeverij Zomer & Keuning
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Tropenjaren is gebaseerd op de gelijknamige uitgave die in 2015 verscheen bij uitgeverij Luitingh-Sijthoff.

Omslagontwerp Ingrid van Roekel, Studio Jan de Boer
Foto auteur Wim van der Vlugt

www.femkeroobol.nl
www.zomerenkeuning.nl

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Zomer & Keuning vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze om te gaan met natuurlijke bronnen. Voor de papieren editie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarbij zeker is dat de productie ervan niet heeft geleid tot bosvernietiging.

In liefdevolle herinnering aan Jan Roobol en
Maartje Roobol-Snel, Indiëgangers

1

DEN HAAG, DECEMBER 1979

Het liep tegen negenen en de repetitie was afgelopen. Emmy deed een trainingsbroek over haar maillot en balletpakje aan en gooide haar tas over haar schouder. 'Tot morgen!'

'Dag Emmy! Goed gewerkt!' Rein, de balletmeester, stak zijn hand op. Ze zwaaide terug en liep door de verlaten gang. Moe, maar tevreden met haar eigen vorm van vandaag, gloeide ze van trots door zijn woorden. In Amsterdam, bij haar vorige gezelschap, waren ze nooit scheutig met complimenten geweest.

Toen Emmy de deur van het gebouw aan de Koningstraat openduwde, tilde een windvlaag de haren op die uit haar knot ontsnapten. De koude winterlucht koelde haar verhitte wangen. Ze wikkelde haar sjaal stevig om haar hals en maakte de ketting van haar fiets los. Het metaal was zo koud dat haar vingers pijn deden. Ze haalde haar handschoenen uit haar zakken.

Bevroren plassen glinsterden in het licht van de lantaarnpalen. Licht slingerend reed ze over het midden van het fietspad. Ze vermeed de goot, waar hopen sneeuw lagen die overgebleven waren van het dikke pak dat een paar dagen geleden gevallen was. Straatvegers of misschien buurtbewoners hadden het tegen de stoerand aangeschoven.

Het was niet meer dan een kleine twintig minuten naar

haar huis in de Bloemenbuurt. Onderweg stopte ze bij het Binnenhof en staarde over de Hofvijver naar de regeringsgebouwen die weerspiegeld werden in het water. Over de vijver lag een dun vliesje, waarop een paar eenden bibberend bij elkaar gekropen waren. Na alle drukte was het hier op het plein bijna te stil. In haar oren en hoofd klonk nog steeds de pianomuziek. Ze hoorde het zachte geroddel van haar collega's in de pauze en de monotone stem van de balletmeester die hen aanspoorde in de les. 'Op, op, op, op, buig, strek, door, door, door... Stop! Vanaf het begin!' Emmy liet alle opmerkingen van Rein in haar hoofd passeren. Moderne dans maakte haar altijd een beetje onzeker. Op blote voeten leek ze minder grip te hebben dan wanneer ze haar balletschoenen of spitzen droeg. Tijdens de repetitie was ze een paar keer uitgegleden. Heel kort wenste ze dat ze terug was bij haar oude lerares. Zij probeerde nooit nieuwigheden uit, maar had het klassieke tot kunst verheven. Ze liet dansers hun eigen comfort opzoeken in plaats van hun grenzen. Aan de andere kant, van haar had Emmy nooit zoveel kansen gekregen als in dit kleinere balletgezelschap. Ze had er geen spijt van dat ze Amsterdam verlaten had. Daar had ze jaren in het corps de ballet gedanst zonder vooruit te komen. In Den Haag moest ze harder werken, maar het was het waard.

Binnenkort zou Rein de rollen voor het nieuwe stuk verdelen. Emmy hoopte dat hij zag hoe hard ze haar best deed. Vanmiddag rustte zijn blik een paar keer langer dan nodig was op haar. Misschien was dat niet ongunstig, maar juist een teken dat hij potentie in haar zag.

Zodra ze binnen was, kwam haar huisgenote en vriendin Marga haar tegemoet. 'Je moeder heeft gebeld.'

Emmy liep door naar de keuken. Van de fruitschaal pakte

ze de laatste appel en een citroen. Samen met een bordje en aardappelmestje nam ze het fruit mee naar haar kamer aan het eind van de gang. ‘Bedankt. Ik bel straks wel terug.’

‘Het was dringend.’ Om haar haren had Marga een handdoek gewikkeld. ‘Ze vroeg of je meteen terug wilde bellen. Ik zei dat het wel laat kon worden. Met jou weet je het nooit, hè?’

Emmy bleef stilstaan voor haar eigen kamerdeur en zuchtte. ‘Mam zal wel willen weten of ik met kerst kom eten. Vorige week heeft ze me daar al over doorgezaagd. Maar ja, ze heeft mijn vader ook uitgenodigd.’

‘O.’ Op Marga’s gezicht verscheen een verwarde blik. ‘Waarom? Ze zijn toch al jaren uit elkaar?’

‘Mama vindt het zielig dat hij alleen zit.’

Marga zweeg even. ‘Nou ja, het is maar één keer per jaar, toch?’ Ze trok de handdoek van haar hoofd. ‘Is het erg rood uitgevallen?’

Emmy staarde haar aan. ‘Eh, nee hoor. Valt wel mee, geloof ik. Wat heb je gebruikt, henna?’

‘Gewoon een pakje verf van de drogist. Kost minder dan de kapper. Heb jij nou nooit eens zin om iets gekst te doen? Ik ben zo blij dat ik gestopt ben met ballet toen het nog kon.’ Marga pakte haar borstel en begon haar klitten uit te kammen. ‘Jij kunt nooit eens uit de band springen.’

‘Ik kan toch bijna alles doen wat ik wil?’ Emmy klonk scherper dan ze wilde en ze wist het. ‘Ik heb alleen geen zin in rood haar.’

‘Is dat alles wat je eet?’ Marga’s ogen gingen van de appel naar Emmy’s gezicht en lieten niet los. ‘Dat is toch veel te weinig?’

‘Ik kook straks wel, eerst even zitten. Begin jij nou ook al? Ik heb al een moeder, hoor.’

Glimlachend schudde Marga haar natte haren uit. 'Ik pas gewoon graag een beetje op je.'

'Nergens voor nodig. Toch bedankt.' Emmy glimlachte naar Marga en deed de deur van haar kamer achter zich dicht. Ze zette het bordje met fruit op de tafel voor het raam. Ze wist dat Marga geschrokken was toen ze een paar weken geleden van haar stokje was gegaan. Haar vriendin had haar moeder gebeld. Ida was natuurlijk meteen gekomen en had een van haar preken afgestoken. Alsof Emmy een klein kind was, in plaats van een volwassen ballerina. Van flauwvallen hadden ook andere dansers last gehad in die tijd. Er ging gewoon een virus rond en verder niks.

Met één beweging sneed Emmy de appel in tweeën en daarna in vieren. Als je de schil eraan liet, bleven de vitamines bewaard, zei haar moeder altijd. Ze verdeelde de vrucht in steeds kleinere partjes, waarvan ze er één in haar mond stak. Heel langzaam kauwde ze, ze slikte het door en pakte het volgende stukje. Nog één en dan moest ze de rest even laten liggen voor later. De citroen eroverheen sprenkelen zodat ze niet bruin werden. Het uitstellen tot ze echt honger kreeg.

De telefoon in de hal ging over. Emmy negeerde hem, maar ze voelde hoe haar kaak verstrakte. Misschien nam Marga wel weer aan, of anders, als ze lang genoeg wachtte, hield het irritante gerinkel vanzelf op. Het kon haar moeder weer zijn, of het was helemaal niet voor haar. Marga's vriend David, met wie ze al jaren een knipperlichtrelatie had, probeerde het vaak goed te maken als een ruzie uit de hand gelopen was. Dan hingen ze uren aan de telefoon.

Het doordringende geluid stopte inderdaad, maar begon toen gewoon opnieuw. Onvermoeibaar. Alsof er aan de andere kant van de lijn iemand net zo lang wachtte tot de ingesprek-

toon het overnam, om het nummer onmiddellijk daarna nog een keer te draaien. Het was dwingend, maar niet dwingend genoeg voor Emmy om op te staan. Wat als het mama toch was? Bij de gedachte aan een nieuwe discussie over de kerstdagen kreeg Emmy een knoop in haar maag.

Het werd stil en ze haalde diep adem. Ze boog zich over een van haar lievelingsballetschoenen, waarvan de zool losgegaan was. De dagelijkse les en sommige delen in het stuk dansten ze niet op blote voeten. Een andere balletschoen zou zorgen voor ondraaglijke pijn in haar voeten. Daarom repareerde ze liever de oude.

De klop op haar deur verraste haar toch nog, al had ze er in haar achterhoofd rekening mee gehouden. Marga was, als het op Ida aankwam, meer op haar hand dan op die van Emmy. Aangezien haar moeder al eerder op de avond gebeld had zonder haar aan de lijn te krijgen, zou ze nooit de telefoon laten gaan.

‘Emmy?’ Marga wachtte niet op antwoord, maar stak haar hoofd om de hoek. ‘Het is voor jou. Je moeder.’

Emmy reageerde niet. Ze zag de onvermijdelijke confrontatie al voor zich.

‘Kom je nou met kerst?’

Ze nam zich voor om deze keer bij haar standpunt te blijven. ‘Ik kijk nog wel,’ zou ze zeggen. ‘Waarschijnlijk hebben we een voorstelling.’

‘Ik wil je graag zien. En je vader ook.’

‘Dan kan hij dat toch zelf vragen?’

Aan de andere kant van de lijn zou haar moeder geïrriteerd zuchten. ‘Dat weet ik. Maar hij durft niet goed. Je bent vaak zo kortaf tegen hem.’

‘Hoelang zijn jullie al uit elkaar, mam?’

‘Ik voel me nog steeds verantwoordelijk.’

‘Dat hoeft niet.’

Deze innerlijke dialoog, tussen haarzelf en Ida, was een herhaling van een gesprek dat ze ontelbare keren met elkaar gevoerd hadden in de afgelopen jaren. Sinds Emmy op zichzelf woonde en ze haar vader niet meer dan noodzakelijk opzocht.

‘Op een dag is het ineens te laat.’ Ida legde dan altijd een hand op haar arm, een dramatisch gebaar dat Emmy niet toegeeflijker maakte maar eerder kregelig.

‘Ik weet het,’ zei ze iedere keer. En zoals altijd wanneer haar moeder het onderwerp weer ter sprake bracht, voelde ze maagzuur naar boven komen.

Marga draalde nog steeds in de deuropening. Soepel kwam Emmy uit de kleermakerszit omhoog en schoof langs haar heen. Het kale peertje aan het plafond van de hal zette de gang in een ongezellig licht. Aan de muur hing de telefoon, de hoorn bungelend aan zijn snoer. Zonder naar haar vriendin te kijken, met haar blik strak op het beige behang gericht, pakte Emmy hem beet. ‘Hallo?’

‘Emmy, ben jij dat?’ Ida’s stem klonk vreemd, alsof er een snik in verstopt zat.

‘Ja, mama. Wat is er?’

‘Je vader heeft een ongeluk gehad.’

2

Het was typisch voor Ida om zonder enige inleiding te zeggen waar het om draaide. Emmy luisterde naar het zachte ruisen aan de andere kant dat volgde op haar moeders mededeling.

‘Eerder op de avond heeft een automobilist hem aangereden. Zijn hoofd raakte de stoeprand en nu ligt hij in coma.’

Ida liet weer een stilte vallen. Ook Emmy zei niets, maar wachtte af. Het beeld van haar vader Nicolaas schoot door haar heen. Zijn magere gezicht, met lijnen aan weerskanten van zijn mond. Het warrige, bruine haar dat grijs werd aan de slapen en de donkergrijze ogen die soms zwart leken in een bepaald licht. Ziet een man die in coma ligt eruit alsof hij droomt? vroeg ze zich af. Zou hij een wond aan zijn hoofd hebben?

‘Ben je daar nog?’

‘Ja.’

‘De schoft is doorgereden zonder te stoppen. Je vader lag daar op straat, tot een voorbijganger hem vond.’ Ida haalde haar neus op. ‘Het ziekenhuis heeft me gebeld, ze willen dat er iemand langskomt met een paar spullen. Pyjama, ondergoed, dat soort dingen.’

‘O, nee. Echt niet.’ Emmy voelde paniek opkomen.

‘Je weet dat het me vanavond niet meer lukt om naar Den Haag te komen, anders had ik het je niet gevraagd. Trouwens, jij bent zijn dochter en ik ben al zo lang bij hem weg.’

Vanuit haar ooghoek zag Emmy Marga bewegen. Ze draaide haar rug naar haar toe. ‘Ik weet het niet.’ Ze voelde de hand van haar vriendin op haar schouder. ‘Ik moet mijn danskleding nog wassen, iets eten.’

‘Het is je vader, Emmy.’

‘Wat is er?’ Marga kwam dichterbij haar toe.

‘Papa,’ fluisterde ze snel terug. Ze sloot haar ogen om zich te concentreren. Wat voor smoes kon ze nog bedenken? Er kwam geen goede bij haar op.

‘Welk ziekenhuis, mam?’

‘Het Westeinde.’

‘Ik doe het wel.’

Het kostte Emmy maar een paar seconden om Marga weg te wuiven. ‘Het gaat prima met me. Alleen, Nicolaas heeft een ongeluk gehad en ik ga even naar hem toe om te kijken hoe het met hem gaat.’ Zonder op antwoord te wachten liep ze terug naar haar kamer.

Tijdens het telefoongesprek was de appel bruin geworden en hij zag er vies uit, oneetbaar. Toch rommelde Emmy’s maag ineens. Ze propte de partjes in haar mond en al kauwend trok ze haar jas aan. Op de tafel bij het raam lagen haar sjaal en handschoenen. Uit een la van de commode tegen de muur haalde ze de sleutel van het huis van haar vader.

Marga stond nog op dezelfde plaats in de gang. ‘Zal ik meegaan?’ Haar hazelnootkleurige ogen leken groot in haar witte gezicht.

‘Het lukt wel, echt,’ antwoordde Emmy. ‘Bedankt.’

Met twee treden tegelijk nam ze de trap naar beneden. Het was nog kouder geworden, leek het wel. Ze zette de kraag van haar jas op tegen de snijdende wind en begon in de richting

van de tramhalte te lopen. Halverwege de straat bedacht ze zich en keerde terug om haar fiets te pakken. Haar ledematen voelden zwaar aan, ze had het idee dat ze geen meter vooruit zou komen als ze opstapte. Maar even later draaiden haar benen de trappers rond en namen ze het automatisch over, zoals ook gebeurde als ze een hele dag telkens weer dezelfde passen repeteerde.

Voor het huis van haar vader remde ze af en wikkelde het slot om een boom. Nadat haar ouders uit elkaar waren gegaan, nu alweer jaren geleden, was Nicolaas Maris verhuisd naar deze kleine woning midden in de Schilderswijk. Ze lag vlak bij de balletstudio. De keren dat Emmy na een repetitie even langsgestaan was, waren op één hand te tellen. Het voelde vreemd om de sleutel te gebruiken. Ze had de neiging om aan te bellen.

Het rook muf in de gang: naar verschaalde sigarettenrook, kattenpis en iets ondefinieerbaars. Emmy duwde de deur naar de woonkamer open. Hij werd geblokkeerd door stapels kranten en tijdschriften die haar vader lukraak op de vloer had gelegd. Enkele waren omgevallen. Ze had moeite erdoorheen te komen. Tegen de okergeel geschilderde wand stond een rek dat uitpilde. Overal lagen dubbel gestapelde rijen boeken en nog meer dwars op de planken. Kranten, papieren en fotoalbums bedekten de biezen vloertegels op de grond. Een smal pad liep naar de bank, waarop een donkergrijze kater lag. Hij tilde zijn kop op en kneep zijn ogen samen, maar hij kwam niet naar haar toe. Daarvoor was het waarschijnlijk te lang geleden dat ze hem had gezien.

Toen ze doorliep naar de keuken, bedacht hij zich en volgde haar klagelijk miauwend.

‘Ach, dom beest.’ Emmy bukte zich om hem te aaien. Hij

gaf kopjes tegen haar hand. ‘Heb je honger, Daan?’

De kater van haar vader had geen echte katten naam. Ooit, toen Emmy daarnaar gevraagd had, had haar vader gezegd dat het beest vernoemd was naar een oude vriend die al lang dood was. ‘Waarom?’ Onderzoekend had ze hem aangekeken.

Nicolaas had niet geantwoord, hij staaarde gewoon in de verte en Emmy had verder niet aangedrongen. Haar vader keek zo vaak niets ziend voor zich uit en zij had er een gewoonte van gemaakt net te doen alsof ze het niet opmerkte.

Daan bleef langs haar benen strijken. Ook in de keuken was het een enorme bende. Emmy stond in de deuropening te kijken naar de opgestapelde borden in de gootsteen en het fornuis waarop aangekoekte etensresten zaten. Kartonnen dozen van de plaatselijke chinees lagen op de vloer en de vuilnisbak puild uit. Ze kokhalsde van de geur in de kleine ruimte. Sinds wanneer had haar vader het zo onder zijn handen laten wegglijpen? Vroeger was hij juist akelig netjes geweest. Door haar onderbewustzijn kroop een vaag schuldgevoel dat ze weg probeerde te duwen. Geen tijd. Eerst had die kat eten nodig en daarna moest ze de spullen bij elkaar pakken waar het ziekenhuis om vroeg.

‘Ik kom voor Nicolaas Maris. Hij is aangereden en volgens mijn moeder is hij hier binnengebracht. Maar ik weet geen afdeling of kamernummer.’ Emmy zette de tas met haar vaders kleding neer op de grond en liet haar ellebogen op de balie rusten. Een vrouw keek op. ‘Het is geen bezoekuur meer.’

‘Jullie hebben zelf gebeld. Iemand moest zijn pyjama brengen.’

‘En u bent?’ De verveelde blik in de ogen van de receptioniste was onuitstaanbaar. Op haar naamkaartje stond K. VERSTRAETEN.

‘Zijn dochter, Emmy Maris.’

‘Wacht even.’ K. stond op en verdween in een kamertje achter de balie.

Emmy slikte en probeerde door haar mond te ademen. De typische ziekenhuislucht maakte haar misselijk. Ze wipte van de ene op de andere voet.

‘Komt u voor Nicolaas Maris?’

Voor Emmy stond een andere verpleegster. Haar blonde haar werd efficiënt uit haar gezicht gehouden door een kleurige band die fel afstak tegen haar witte uniform.

‘Ja. Kan ik mijn vader zien?’

‘Gaat u maar mee.’

Ze liepen weg van de balie, waarachter K. Verstraeten alweer plaats had genomen. Luid gapend bladerde ze door een tijdschrift.

De tweede zuster hield het tempo erin. Emmy moest haar best doen om haar bij te houden. De verpleegster drukte op het knopje van de lift. De deuren gingen open en ze stonden zwijgend naast elkaar tot het benauwende hokje met een schok tot stilstand kwam. Op de tweede verdieping stopten ze al. Drie, vier keer sloegen ze een hoek om tot ze in de volgende gang kwamen. Alle deuren leken op elkaar, geschilderd in een soort grijs dat bijna wit leek. Het hele gebouw had geen enkele kleurnuance: kale muren, geel zeil op de grond dat in het felle licht versmolt met de omgeving. Zo zou het eruit kunnen zien in een droom, dacht Emmy, een nachtmerrie waarin je gestorven bent.

De vrouw bleef stilstaan bij de deur met nummer 212. ‘Hier is het. Maar ik waarschuw u, het ziet er niet zo prettig uit. Schrik niet van alle slangen en draden. Het lijkt erger dan het is.’

Zonder haar mededeling was Emmy misschien inderdaad bang geworden van de wirwar van buizen en draden die haar vader omringde. De kamer was donker, op een zacht licht boven het bed na dat over haar vaders hoofd heen scheen. Zijn ogen waren dicht. Hij zag er vredig uit.

Meestal was Nicolaas juist in beweging: zijn handen trilden, één been ging altijd ongedurig heen en weer. Lang stilzitten deed hij niet, hij sprong vaak op uit zijn stoel en ijsbeerde dan door de kamer.

Emmy bleef een tijdje staan kijken naar het gezicht dat uit marmer gehouwen leek. Een verband bedekte een hoofdwond, misschien wel veroorzaakt door de val op het trottoir. Vanuit het beademingsapparaat liep een slang zijn mond in. Naast hem hing een infuus, snoeren gingen naar zijn borst. Wanneer het ritmische blazen van de machine er niet was geweest en de kabels weggehaald zouden zijn, had hij net zo goed dood kunnen zijn.

Een ander geluid trok haar aandacht. Toen ze binnengekomen was, viel haar onmiddellijk de apparatuur op en had ze niet om zich heen gekeken. Nu merkte ze dat er een man aan de andere kant van het bed zat. Hij droeg een opvallend donkerrood jasje van corduroy.

Langzaam kwam de man omhoog van de klapstoel en hij stak zijn hand naar Emmy uit. Ze nam hem niet aan, maar wachtte af. 'Ik ben een vriend. Tobias van Weerd, zijn slapie.'

Emmy keek hem recht aan. 'Het bezoeken is allang voorbij.'
'Ze hebben me bij Nico gelaten, omdat ik hem al zo lang ken.'

Nico? Niemand noemde haar vader Nico. 'O ja?' Ze stak haar kin vooruit en wachtte tot hij verder praatte.

'Jij moet Emmy zijn, toch? Zijn dochter?'

Ze knikte. ‘Hoe weet u dat?’

Van achter de brillenglazen glansden blauwe ogen. ‘We hebben samen in dienst gezeten. Ik ken Nico echt al heel lang.’

‘Mijn vader is nooit in dienst geweest.’ Verbaasd bekeek Emmy hem beter.

‘O, jawel hoor. We zijn samen in Nederlands-Indië geweest.’

Emmy klemde haar handen in elkaar. ‘Papa is afgekeurd. Dat heeft hij me zelf verteld.’

Tobias van Weerd glimlachte. ‘Lieve meid, misschien wilde hij niet dat je het wist. Maar we zijn daar echt samen geweest.’